

GRIGORE VIERU – CÎNTECUL CEL MAI DESĂVÎRȘIT AL MAMEI

Eugenia Lazari

Studenta anului III

specialitatea limba și literatura română / engleză

Conducător științific Eugenia Mandaji

*Din a razei blîndă strălucire,
Din a mamei gîngășă clipire
S-a născut poetul cel vestit,
De-al său neam pe drept iubit.
Din a zilei caldă asfințire,
Din a sufletului rătăcire
S-a născut poetul renumit
De probleme grave veșnic osîndit.
A crescut în condiții grele,
Învățînd de mic de bunătăți și rele.
A muncit de rînd cu noi și voi,
Dar a lăsat mai mult, decît toții noi!
A cîntat tot ce-I mai sfînt pentru un om,
Iar poeziile-I par crengi-ascuțite a unui pom.
Și nu știi de ce specie acest pom ar fi,
Dar important e- știi: eu am cu ce mă mîndri!
Probabil, ar fi unul fructifer- misterios.
Căci ne dă roade chiar și-n ger- mărînimos.
Și nu-ntrebați prin ce El dragostea ne-a meritat-o!
El poezia sa de hrană ne-a lăsat-o...
Astfel încît oricît flămînd și necăjit vei fi,
Citind-o mai voios vei deveni.
Deși El nu mai este printre noi,
Slova-I dulce pe sufletul rănit e ca un altoi.
Iubiți-L, amintiți-vă, cîntați-L de la tată-n fiu,
Căci numai astfel va rămîne viu.
Continuați-I gîndul cel profund,
Căci glasul-I pentru-ntotdeauna a tăcut...*

(Eugenia Lazari)

Grigore Vieru vorbește de semnificația pe care o are cuvîntul "mama". El afirma: "Mama! Ce cuvînt înălțător! Primul nostru cuvînt! Ce sentiment de dragoste ne învăluie sufletul și un chip sfînt ne apare în fața ochilor atunci cînd îl rostim!". Orice copil vede în mama lui o ființă măreață, fără de păcat, puternică precum o stîncă în marea învolburată și

totuși, în același timp, o fire blîndă, o zîna ce a coborît din țărîmul basmelor pentru a fi alături de noi.

Grigore Vieru este un poet prin excelență al Mamei și maternității. Mama poetului, concretă, reală, veghetătoare și însuflețitoare a spațiului copilăriei care este unul, matern, devine Mama Naturii și a Cosmosului, Mumă în genere. Mama în poezia lui Vieru a fost cîntată în așa fel, în care nu a mai cîntat-o nimeni pînă la El și după El.

Poezia lui Vieru exprimă perfect, prin identități paralele, mișcările sufletești materne și cele cosmice: *«Ușoară, maică, ușoară, / C-ai putea să mergi călcînd / Pe semințele ce zboară / Între ceruri și pămînt / În priviri / c-un fel de teamă, / Fericită totuși ești — / Iarba știe cum te cheamă, / Steaua știe ce gîndești» (Făptura mamei).*

O altă poezie în care mama devine un simbol cosmogonic și în care fiecare element al universului – atît al spațiului teluric, cît și al celui celest – trebuie să-și amintească de mamă mai ales în clipa sa de manifestare plenară (*iarba cînd înverzește, floarea cînd înflorește și steaua cînd se ivește*) este « Tu, iarbă, tot ai mamă? »:

*Tu, iarbă, tot ai mamă?
De ai – de bună seamă:
Atunci cînd înverzești,
De ea îți amintești.
Tu, floare, tot ai mamă?
De ai – de bună seamă:
Atunci cînd înflorești,
De ea îți amintești.
Tu, steauă, tot ai mamă?
De ai – de bună seamă:
Atunci cînd te ivești,
De ea îți amintești.*

Mama trăiește între cer și pămînt, adică mereu în mintea lui. În poezia lui Gr.Vieru simbolul mamei are aceeași ambivalență ca și în cele ale mării și pămîntului: viața și moartea sunt corelative. Nașterea înseamnă ieșirea din pîntecul mamei; moartea înseamnă reîntoarcerea în pămînt. Mama este simbolul adăpostului, căldurii, dragostei și hranei, care pe parcursul vieții poetului îl însoțesc mereu.

Mama are capacitatea magică de a repara și a întreține întregul, starea de echilibru a omului și universului: *«Această lună lină / De nu va răsări, / În locu-i răsări-va / Lin chipul maică-mi»*. Maternitatea este eminamente Neuitare și poezia lui Gr.Vieru realizează, în fond, dubla mișcare de înaintare-întoarcere în circuitul, constant reluat, al amintirii.

Marea Mamă, în jurul căreia gravitează dorințele umanității, e arhetipul principiului structurant al universului ce se prefigurează în zorii omenirii, generând cunoscutele figuri mitice: Mama Pîinii, Astarte, Isis,

Maya, Magna, Mater, Anaitis, Afrodita, Sybele, Reya, Geya, Demeter, Miriam sau Diana, o multimamia, care apare ca o reprezentare iconografică a naturii în formă de femeie care ține un glob pământesc, mod de a exprima acțiunea de a ocroti și a alimenta tot ce este viu.

În lirica lui Gr. Vieru străvechiul motiv este cultivat pe fecundul sol al tradiției românești, care naște o anume notă specifică a apropierei calde, învăluitoare, intimidatoare și înnemuritoare. Adorarea mamei este redată cu o duioșie și delicatețe feminină, dorul sfișietor de mamă dă poeziei un ton tânguitor, predominant de un sentiment de regret: *"Iartă-mă, ți-e părul alb, înzăpezit, / Iartă-mă, pe lângă tine eu nu sînt. / Iartă-mă, cu ochii stai mereu la drum, / Iartă-mă, de-atîta timp nu ne văzum."* ("Iartă-mă").

Poetului în mod special îi place să-și aducă aminte scene din copilărie cu mama lui, pentru care are un cult. Nu există grandilocvență și nici demagogie în aceste evocări. Tot ceea ce povestește sau declară poetul ni se impune ca sincer și adevărat: *"Mama mă mîngîie, / Soarele lucește. / Soarele e unul, / Mama una este."* ("Mama") Pentru Vieru, ca și pentru Blaga, fericirea s-a născut la sat. Femeia muncită, Mama, își plimba doar făptura între slujbă, Dumnezeu și real, slujba tăcerii de piatră și slujba pîinii la cuptor. Fără a se evedenția, Mama poetului a crezut neîncetat în Dumnezeu și această credință o divinizează și mai mult în ochii poetului: *"Mama mea viață întregă / A trăit fără bărbat. / Singuri prea eram în casă / Ploi cu grindină cînd bat."* Aceste versuri exprimă că mama lui chiar dacă a trăit fără bărbat nu s-a lăsat, dar a luptat pentru a supraviețui și acele ploi cu grindină care semnifică tristețea, durerea și necazul, ea le-a trăit singură, fără a apela la ajutorul cuiva. Poetul o reamintește pe mama în termeni atît de simpli, încît poate fi tradus în orice limbă. La fel de frumos el o descrie ca cum crește pîinea în cuptor. Vorba unui prozator: *"El scrie despre mama sa ca la gura cuptorului cînd se face pîinea"*. Mama ca motiv fundamental al creației lui Gr. Vieru, cunoaște diferite întruchipări stilistice – de la confesiunea directă, abia ascunsă în mantia versului, pînă la compararea mamei cu niște lucruri cum ar fi patria, pămîntul și altele. În general, poetul își cere scuze pentru o vină care nu-i aparține.

Chipul mamei ne cheamă la ea, supărarea și neliniștea ne-o alină și de multe ori chiar și bolile ni le vindecă. Unde nu s-ar afla omul, el își amintește de pămîntul natal, de casă, care sunt aproape de chipul mamei. Mama în viața poetului deține vîrfurile emoțiilor. Citind poeziile lui Grigore Vieru, în primul rînd, ne amintim de mama noastră și ne dăm seama că, într-adevăr, ea ne-a dat viață, ne-a educat, ne-a învățat să deosebim binele de rău, dar noi la rîndul nostru trebuie să-i acordăm atenție și neținînd cont de situație, s-o ascultăm, pentru că ea ne dorește doar binele și de aceea reacțiile fundamentale ale liricii lui Vieru se manifestă ca niște mișcări solemne ale sufletului reflectat spre mamă.

Privind din altă parte, Vieru abordează motivul mamei dînd naștere și unei discuții pe tema “restrîngerii”. Aici este oportun să explicăm că limitarea motivului mamei a avut o semnificație deosebită, poetul sustrăgîndu-se conștient și ingenios “datoriei” de a evoca “artistic” cuceririle și aspirările omului sovietic binefacerii “prieteniei popoarelor” și altor teme și sarcini, prevăzute de hotărîrile de partid și de indicațiile forurilor conducătoare. Asta pe de o parte. Pe de altă parte, chiar în contextul reluării insistente a motivului poetic al mamei, scriitorul proceda în fiecare poezie în mod original, punea în lumină semnificații noi ale motivului, depunea eforturi cuvenite pentru a nu se repeta, aceasta reușindu-i de cele mai multe ori.

Ca și în poezia pentru copii, în creația sa pentru adulți, G.Vieru pornea de la sacralitatea ori poate mai curînd de la sacralizarea unor ființe și adevăruri pe care literatura “realismului socialist”, nereușind să le lichideze definitiv, le trece cu ostentație pe un plan secundar. În epoca imediat postbelică rolul mamei revenea, în mare măsură, Patriei.

În acest context Vieru a afirmat poetic și profund polemic : “*Mamă, tu ești patria mea !*” Abordează acest motiv și alți poeți de la noi, unii realizînd opere foarte bune, dar Vieru a lucrat cu tenacitatea meșterului care își propuse răsturnarea unei mentalități și întronarea unui adevărat cult pentru mama, care – spre deosebire de patria sovietică – era în adevăr una, unica și –principalul – alta decît imperiul de necuprins .

Grigore Vieru venea să glorifice mama adevărată, nu una de împrumut: “*Mamă, / Tu ești patria mea! / Creștetul tău – vîrfurile muntelui / Acoperit de nea. / Ochii tăi – / Mări albastre. / Palmele tale – / Arăturile noastre...*”

Poezia lui Grigore Vieru despre mamă avea o misiune și un efect revoluționar. Acest efect a fost cu atît mai mare, cu cît poetul proceda absolut firesc.

Altă dată Gr. Vieru dezvăluie – într-o singură imagine deosebit de cuprinzătoare și de sugestivă – altruismul desăvîrșit al mamei prin mijloace alegorice sau parabolice , dupa cum e cazul în poezia “*Pasărea*” : “*Cînd s-a întors / la puii ei cu hrana, / găsise cuibul gol / și amuțit. / L-a cautat / pînă-i albise pana, / și-n cioc / semința a-ncolțit*”.

Aceasta e mama adevărată, cu grija ei maternal mistuitoare, ce transpare dintr-o imagine concretă, plastică, proaspătă și impresionantă.

Dacă am privi pasărea ca patrie, iar puii - populația ei, atunci demonstrăm că patria I-a născut pe copii, dar ei la rîndul lor trebuie s-o apere, s-o respecte, s-o îmbunătățească. Dar ei au lepădat-o din cauza că dorințele nu le satisfăceau și ei au preferat o patrie străină. Mama totuși nu I-a uitat, I-a căutat, dar puii nu au dorit să se întoarcă. Dar acea semință

semnifică durerea unei răni lăsate în sufletul mamei, care pînă la sfîrșit dispare încolțindu-se în cioc. Penele albe semnifică scurgerea timpului ireversibil în nădejdea reîntoarcerii puilor.

Putem privi această situație și din altă parte: cînd puii cresc ei pleacă din cuibul părintesc, la fel și oamenii devenind maturi părăsesc casa părintească și se stabilesc în alt loc. Mama știind că copiii sunt cele mai scumpe ființe pentru ea, nu poate suferi acest fapt și mult timp este chinuită de tristețe, de speranța că ei se vor întoarce.

În “Cinstea proverbelor” mama îi dă fiului povețe directe, însă foarte frumos alcătuite, gîndul fiecăreia fiind profund, iar forma – atrăgătoare: *“Prin noua Patrie cea dulce / Întîiul fă cărare, / Ca cel sculat mai dimineață, / Acela e mai mare”* sau: *“De aur să nu-mbraci vreodată / Cununi strălucitoare, / De n-ai purtat pe frunte / Cununa de sudoare”*.

Cu fiecare strofă a acestei inspirate poetice “povețe”, mama îi propune fiului – și nouă, cititorilor, - un întreg program etic întemeiat de experiența milenară a poporului nostru:

“De nu știi cum, sau nu ai vreme

Zidi o casă nouă,

Cu-a ta suflare încălzește

Pe acea de-I părintească”

“Poți fi de aur plin, dar dacă

În casă n-ai un leagăn,

De noi se prinde atunci urîtul

și cîte nu se leagă!”

De-întîrzie în primăvară

Să vină ciocîrlia,

Aruncî-ți inima în ceruri

Și-nveselește glia”.

Numai urmînd un atare “program”, fiul se poate simți om. Ori acesta e visul de totdeauna al fiecărei mame iubitoare. Poetul găsește forme dintre cele mai originale de glorificare a virtuților mamei. La un moment dat ea parcă ar înceta să fie ceva material, devine esența aceea ce domină întreg cosmosul, întreg universul ca în “Făptura mamei”.

Sacralizarea mamei, investirea ei cu calități etice alese, scoaterea din rîndul ființelor ordonate, sunt permanente creației vierene. Concomitent iau naștere poezii în care fiul își exprimă recunoștința pentru tot ce a însemnat și înseamnă mama:

“Măicuța mea: grădină

Cu flori, cu nuci și mere ,

A ochilor lumină,

Văzduhul gurii mele!

Măicuțo, tu:vecie,

*Nemuritoare carte
De dor și omenie
și cîntec fără moarte!”*

(“Mi-e dor de tine , mamă”)

Dorul de mamă nu se stinge în tinerețea personajului liric. Prețuirea sacrificiului mamei este cauzată de o viață întreagă a fiului recunoscător:

*“O stea mi-atinge fața
Ori poate-a ta năframă.
Sunt alb bătrîn aproape,
Mi-e dor de tine, mama”.*

Acestea și multe altele poezii despre mamă adevăresc o lume de sentimente și idei, care formează bogăția poeziei lui Grigore Vieru, constituind în același timp o încercare grea pentru autor: aceea de a fi de fiecare dată original, nou, surprinzător nu numai în “idee”, dar și expresie. De cele mai multe ori Grigore Vieru reușește să fie astfel. În creația sa mama este un simbol cu multiple semnificații etice și sociale. Ea este o altă Maică Marie, un început a toate câte sunt, devenind Muma însăși. Patrie, plai, grăi, izvor și alte realități primordiale sunt sugerate, la Grigore Vieru, prin simbolul mamei.

Pentru acest mare poet dragostea pentru femeie, în sensul extins al cuvîntului, înseamnă dragostea pentru ființa ce dă viață.

Îndemnurile lui ca micuțul să-și iubească mama sunt de o ingeniozitate pe potriva copilului: *“Cînd te duci pe dealul poamei, / Să săruți mîinile mamei. / Cine mîinile-i sărută, / Parcă merge și-i ajută”.*

Dorul de mamă nu se stinge în tinerețea personajului liric.

Prețuirea sacrificiului mamei este cauza de o viață întreagă a fiului recunoscător.

În concluzii vreau să spun că Mama e considerată de Grigore Vieru valoare supremă a existenței omului. Superioară, unică, incomparabilă. Poezii despre mamă a putut să scrie oricine oricînd, însă ca Grigore Vieru - numai un fecior, care a trăit adînc și sincer toate durerile și necazurile mamei, n-a scris nimeni. De aici și originalitatea poeziei vierene despre mamă, caracterul ei melodios.

Vieru e atît de scump pentru noi, încât el rămîne la timpul prezent. Eu încă nu m-am detașat de el. Pentru mine, Vieru există și v-a exista mereu. Nu pot să scriu despre el la timpul trecut, căci nu-mi permite sufletul. Sensibil, generos, îngăduitor, înțelegător și talentat, acesta a fost Grigore Vieru, versurile căruia au fost și vor fi cîntate, recitate, aplaudate de mii și mii de admiratori. Atare poezii nu pot să nu influențeze cititorul, să nu-l incite la meditații, să nu-i sugereze un comportament etic pilduitor în relații cu mama, și nu numai.